

Sygn. akt

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2012 r.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze, Wydział II Cywilny Odwoławczy
w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Wojciech Damaszkó /spr./
Sędziowie: SSO Anna Mikuliszyn
SSO Beata Kostaś

Protokolant: Agnieszka Lesicka

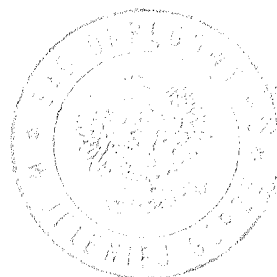
po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2012 r. w Jeleniej Górze
na posiedzeniu jawnym

sprawy z powództwa I M
przeciwko M M oraz małoletnim E M i A
M

z udziałem Prokuratora Prokuratury Okręgowej w J
o zaprzeczenie ojcostwa
na skutek apelacji Prokuratora Rejonowego w J
od wyroku Sądu Rejonowego w J
z dnia lutego 2012 r., sygn. akt

postanawia:

- I. na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne: „czy przepis art. 71 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz. 59, ze zm.) jest zgodny z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 oraz w związku z art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie w jakim uniemożliwia zaprzeczenie ojcostwa po śmierci dziecka;
- II. na podstawie § 106 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. Nr 38, poz. 249 z późn. zm.) zawiesić postępowanie do czasu rozstrzygnięcia pytania określonego w punkcie I.

Przewodniczący: Wojciech Damaszkó
Sędziowie: Anna Mikuliszyn
Beata Kostaś

Protokolant: Agnieszka Lesicka

Sygn. akt

Uzasadnienie

Sformułowane w sentencji postanowienia pytanie prawne wyłoniło się w następującym stanie faktycznym:

Powódka I M pozewm z dnia grudnia 2011 r. wniosła przeciwko M M oraz małoletnim E M i A M () o ustalenie, że pozwany M M nie jest ojcem małoletnich.

W wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd Rejonowy w J wyrokiem z dnia lutego 2012 r. ustalił, że pozwany M M nie jest ojcem małoletnich A M , urodzonego 2011 r. w K , dla którego USC w K prowadzi księgę nr i E M , urodzonej 2011 r., dla której USC w K prowadzi księgę nr .

Już po ogłoszeniu wyroku powódka oświadczyła przed Sądem Rejonowym, że jedno z , tj. małoletnia E M , zmarło. Z treści odpisu zupełnego aktu zgonu małoletniej wynikało, że dziecko zmarło w dniu 2012 r., a więc jeszcze przed wydaniem orzeczenia.

Od powyższego rozstrzygnięcia w części dotyczącej zaprzeczenia ojcostwa w stosunku do małoletniej E M apelację wywiódł Prokurator Rejonowy w J , zarzucając obrazę przepisów prawa materialnego, a to art. 71 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz. 59, ze zm.), dalej k.r.o., zgodnie z którym zaprzeczenie ojcostwa nie jest dopuszczalne po śmierci dziecka. Na tej podstawie Prokurator Rejonowy wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonym zakresie i umorzenie postępowania, albowiem małoletnia nie pozostawiła po sobie zstępnych.

Rozpoznając w/w apelację Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze powziął wątpliwość w zakresie zgodności przepisu art. 71 k.r.o., wyłączającego możliwość zaprzeczenia ojcostwa po śmierci dziecka, z art. 47 w zw. z art. 31 ust. 3 oraz w zw. z art. 18 Konstytucji RP.

Zasada uniemożliwiająca zaprzeczenie ojcostwa po śmierci dziecka, niewątpliwie opiera się na założeniu, że stan cywilny jest dobrem osobistym, którego kształtowanie powinno być pozostawione osobom najbardziej bezpośrednio i niemajątkowo zainteresowanym, a ewentualna dopuszczalność zaprzeczenia ojcostwa po śmierci dziecka służyłaby przede wszystkim realizacji roszczeń majątkowych związanych z porządkiem dziedziczenia. Tymczasem z założeniem tym trudno jest się bezkrytycznie zgodzić, gdyż bezwzględne wyeliminowanie z systemu prawnego możliwości ustalenia więzi rodzinnej zgodnie rzeczywistym pochodzeniem biologicznym należy ocenić jako sprzeczne z treścią konstytucyjnie chronionych wartości.

W wyroku z dnia 16 lipca 2007 r. w sprawie o sygn. akt SK 61/06, którym Trybunał Konstytucyjny uznał przepis art. 76 k.r.o. za niezgodny z art. 47 w zw. z art. 31 ust. 3 oraz w zw. z art. 18 Konstytucji RP w zakresie, w jakim uniemożliwiał uznanie dziecka po jego śmierci, o ile nie pozostawiło ono zstępnych (OTK-A 2007/7/77), podkreślono wynikające z Konstytucji prawo do ochrony rodzicielstwa ze wskazaniem, że obejmuje ono m.in. prawo

mężczyzny do ustalenia pochodzenia swojego dziecka pozamałżeńskiego. Trybunał stwierdził, że konstytucyjna ochrona rodzicielstwa wymaga nie tylko odpowiednich rozwiązań prawodawczych dotyczących relacji między rodzicami a ich dzieckiem, ale może wymagać odpowiednich rozwiązań na wypadek śmierci dziecka, w sytuacji gdy ustalenie rodzicielstwa nie było możliwe za życia dziecka. Równocześnie wskazano na powinność uszanowania uczuć rodziców i uwzględnienia ich potrzeby ustalenia rodzicielstwa.

Niewątpliwie zaskarżony przepis art. 71 k.r.o. uniemożliwia ustalenie rodzicielstwa w sytuacji, gdy dziecko zmarło. Z kolei kwestia prawa do ustalenia rodzicielstwa jako prawa także do ochrony życia rodzinnego była przedmiotem rozważań Trybunału w wyżej powołanym orzeczeniu i ma bezpośrednie odniesienie także w niniejszej sprawie. Zauważyć należy, że instytucja zaprzeczenia ojcostwa, które następuje przez wykazanie, że mąż matki nie jest ojcem dziecka (art. 67 k.r.o.) jest czynnością bezpośrednio poprzedzającą ustalenie ojcostwa, które jeżeli nie zachodzi domniemanie, że ojcem dziecka jest mąż jego matki, albo gdy domniemanie takie zostało obalone, może nastąpić przez uznanie ojcostwa albo na mocy orzeczenia sądu (art. 72, § 1 k.r.o.). Możliwość zaprzeczenia ojcostwa w sytuacji gdy dziecko zmarło może mieć istotne znaczenie nie tylko dla rodziców dziecka ale i pozostałych członków jego rodziny. Zaprzeczenie ojcostwa po śmierci dziecka może z jednej strony odpowiadać wewnętrznej potrzebie określenia tożsamości zmarłego dziecka oraz umożliwić jego biologicznemu ojcu potwierdzenie faktu ojcostwa, mającego nieodzowny wpływ na sferę odczuć osobistych i w ścisły sposób wiąże się ze sferą życia rodzinnego i prywatnego, a z drugiej – mieć znaczenie dla stosunków majątkowych, w szczególności porządku dziedziczenia po zmarłym dziecku.

Przepis art. 71 k.r.o. stanowiący o niedopuszczalności zaprzeczenia ojcostwa powoduje zawsze skutek w postaci ostatecznego ustalenia pochodzenia dziecka, jako pochodzącego od męża matki. Równocześnie pozbawia mężczyznę, od którego dziecko pochodzi obowiązujących instrumentów prawnych umożliwiających ustalenie ojcostwa zgodnie ze stanem rzeczywistym po śmierci dziecka. Chodzi tu nie tylko o możliwość uznania dziecka przez mężczyznę, od którego dziecko pochodzi na podstawie art. 76 § 2 k.r.o., ale również o ograniczenie legitymacji czynnej prokuratora do wystąpienia z powództwem o sądowe ustalenie ojcostwa po śmierci dziecka, jeżeli wymaga tego ochrona interesu społecznego (art. 86 k.r.o.). Dyspozycja tego przepisu, podobnie zresztą jak uchylony wyrokiem Trybunału z dnia 16 lipca 2007 r., sygn. akt SK 61/06, przepis art. 76 k.r.o., wprowadza niedopuszczalne ograniczenie prawa jednostki do kształtowania sfery własnego życia prywatnego i rodzinnego (art. 47 w zw. z art. 18 Konstytucji).

W szczególności zauważyć należy, że zastosowanie przez Sąd Okręgowy zaskarżonego przepisu w rozpoznawanej sprawie, spowoduje sytuację, w której w stosunku do jednego z małoletnich dzieci może zostać ustalone ojcostwo zgodnie ze stanem rzeczywistym, zaś w stosunku do drugiego, które zmarło w toku procesu o zaprzeczenie ojcostwa zostanie ustalone pochodzenie od byłego męża matki. Taki stan rzeczy niewątpliwie zaś godzi w konstytucyjną zasadę ochrony życia rodzinnego, a przede wszystkim szeroko pojęte dobro nowo założonej rodziny, a nadto dobro każdego z jej członków z osobna, w tym rodzeństwa zmarłego dziecka. Stan ten nie pozostanie bowiem obojętny dla sfery osobistych i emocjonalnych odczuć każdej z tych osób, a dodatkowo może prowadzić do podważenia ich wewnętrznego poczucia jedności. W ocenie Sądu Okręgowego zaskarżony przepis bezwzględnie narusza prawo mężczyzny do ustalenia pochodzenia swojego dziecka pozamałżeńskiego, a ograniczenie to wykracza poza dozwolone ramy art. 31 ust. 3 w zw. z art. 18 Konstytucji. W tym przypadku nie służy on ochronie żadnego z uzasadnionych interesów oraz żadnej z wartości wymienionych w tym przepisie.

Orzeczenie w przedmiocie pytania prawnego będzie miało bezpośredni wpływ na rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy. Uznanie niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu spowoduje oddalenie apelacji Prokuratora Rejonowego w J , zaś orzeczenie przeciwne - wydanie orzeczenia uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w J w części uwzględniającej powództwo o zaprzeczenie ojcostwa pozwanego M M w stosunku do małoletniej pozwanej E M i umorzenie postępowanie na podstawie art. 456 § 3 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe wystąpienie z pytaniem prawnym jest uzasadnione.

